

În noaptea aceea ninsese.

Paweł se ridică din pat și se duse la baie. Lumina era aprinsă și oglinda, spartă. Tuburi de tot felul, periute și flacoane, măturate de pe poliță, zăceau pe jos. Un firicel alb de pastă de dinți sărise din tub și rămăsese întărit pe peretele de un verde praz. Aparatele de ras zăceau sfărâmate și călcate în picioare în cutia de detergent ruptă. Capacul crăpat al wc-ului era aruncat într-un colț. Se gândi că erau multe cioburi pe jos, așa că se întoarse în hol după bocanci.

Ridică una dintre periute de pe jos, o clăti în chiuvetă și culese de pe perete puțină pastă. Apoi se lăsă pe vine și alese un aparat de ras cu mânerul rupt. Găsi tubul cu spumă de ras sub cadă. Era strivit, dar ceva mai curse din el, cu un ușor fâsâit. Se bărbieri privind în resturile oglinzii. Își clăti apoi fața. Flaconul cu Old Spice se făcuse țândări, dar capacul alb mai păstra puțin lichid. Strânse de câteva ori din para flască de cauciuc, care scârțâi ca o zornăitoare de bebeluș, dar în variantă surdomută. Câteva picături îi căzură în palmă. Și le frecă pe obraji. Aproape că nu-l ustură deloc, așa că își zise că de data aceasta reușise să nu se taie. Se ușură și se întoarse în cameră.

Nici aici nu era mai bine. Mai multe lucruri erau făcute praf. Carcasa argintie a casetofonului, crăpată, își etala

pe jos măruntaiele colorate. Apăsă întrerupătorul. Lustra era distrusă. Ziua abia începea. Lumina dimineții semăna cu praful pulverizat. Din învelișul descusut al canapelei ieșea ceva alb. Își trecu mâna ușor peste ea și se îndreptă spre hainele smulse afară din dulap. Le adulmecă pe unele dintre ele, pentru a găsi pe întuneric ceva curat de îmbrăcat. Își puse o cămașă, un pulover, lângă pat găsi o pereche de pantaloni; în sertarul care scăpase neatins căută niște ciorapi și, după ce și-i trase pe picioare, se opri în sfârșit din tremurat.

Își bău cafeaua cu înghițituri mici, privind pe fereastră. Zăpada apăsa acoperișurile caselor; acoperirea trotuarului, copacii negri erau acum albi, și totul te ducea cu gândul la un Crăciun îndepărtat. Un autobuz roșu intră cu prudență în curbă. Ieși din viraj somnolent și silențios, înscriindu-se pe drumul drept, și începu să devină tot mai mic în perspectiva aleii străjuite de tei. Coroanele copacilor se desfășurau sub cerul jos. Începu să asculte bătaia ritmică a picăturilor din burlane. Nu se auzea nici un zgomot. „Mai stau puțin întins“, se gândi. Aștepta ca licoarea neagră să-i canalizeze gândurile spre tremurul nervos, spre orice ar fi putut semăna cu teama sau măcar cu surprinderea. Bău și ultima gură de cafea, aruncă zațul, spălă cana, o puse deoparte și se întoarse în cameră. Îngrămădi în dulap mormanul de haine și-și făcu loc să se miște: zece pași într-o parte și-n cealaltă, de la ușa bucătăriei până la fereastra balconului. Numără o sută și ceva de pași, dar până la urmă renunță, își rezemă fruntea de geamul rece și închise ochii. „Să mă gândesc, să mă gândesc, mormăia în barbă, ar trebui să iau un somnifer noaptea.“ Afară trecea o mașină care împrăștia nisip și curăța așchiile de gheață de pe asfaltul albăstrui, dar el nu o văzu și, când deschise ochii, peisajul alb era

deja secționat de o linie orizontală. Simți regret, acel soi de tristețe care însoțește o amintire pe care nu o mai poți evoca în întregime, o amintire din care nu a mai rămas decât o urmă.

Se întoarse în bucătărie. Ceasul arăta 5.32. Majoritatea săracilor se treziseră deja și plecaseră pe unde aveau treburi. Bucata de drum lungă, dreaptă, care ducea în stația de autobuz, era dezvăpezită. Fășia întunecată se întindea în depărtare și în viitor. Se apropiau două fiaturi maluch, două jucărioare, una de culoarea focului vesel și cealaltă de un verde metalic. De la primul etaj, de la distanță, fețele șoferilor erau de nedistins, dar el știa că sunt fără îndoială oameni de treabă și că, peste nici nouă ore, aveau să se întoarcă exact în aceeași ordine sau poate în ordine inversă. Duduitul motoarelor bicilindrice ricoșa, lovindu-se de asfaltul gol. Două ciori total nepăsătoare continuau să șadă în castanul lor, pe crengile care atârnavă chiar deasupra curbei, asemenea spițelor unei umbrelor rupte. Mașinuțele luaseră curba și își continuau cursa, iar el simți în inimă împunsătura invidiei.

Se întoarse în cameră pentru a se uita de la cealaltă fereastră în urma celor două pete colorate care se micșorau, dispărând în ceața cenușie a dimineții, acolo unde arborii se amestecau cu stâlpii de cale ferată, iar panglica șoselei șerpuia pe viaductul de deasupra șinelor, și, pentru o clipă, i se păru că fiaturile au urcat spre cerul nedeslușit.

Se duse după găleata de gunoi. O așeză în mijlocul camerei. Își dădu seama că întreaga harababură nu avea să încapă nici în zece găleți. Cu câteva lovituri de picior dădu la o parte sticlele strivite, băgându-le sub bibliotecă. Își prelunghi traseul până la fereastra din bucătărie. Făcu o

cărare printre cioburile veselui. Zece și cu cinci făceau în total cincisprezece pași într-o direcție.

La șase fără cinci își spuse: „La naiba cu toate“. Își puse pe hol geaca de piele maro și ieși trântind ușa, fără măcar să verifice dacă avea cheile în buzunar.

În diminețile cu zăpadă, când nu bate vântul, în cartierele periferice aerul are gust de fum de cărbune, iar lopețile de metal clincăne lovindu-se de trotuar. Se gândi să meargă la cap de linie și să se așeze într-un autobuz încălzit. De crengile roșcate ale gardului viu se lipiseră firișoare ca de vată de zahăr. Trecu pe lângă o vilă veche cu verandă cu patru coloane. Pe verandă se afla o bicicletă colorată, cu o morișcă imobilă fixată de ghidon. Pe cărare nu se vedeau alte urme, în afara câtorva adâncituri lăsate de labele unei pisici. Trecu pe lângă o altă casă, apoi pe lângă alte două, cenușii și colțuroase. Oamenii de acolo plecaseră deja. Împrăștiaseră zăpada cu pingecele. Rămăseseră în urmă doar noroi și iarbă murdară. Apoi zona construită se termina brusc, făcând loc formei ascuțite a bisericii. Cărămida avea culoarea sângelui coagulat, asemenea unei răni care sângerează, murdărind bandajul. În capătul străzii văzu autobuzul care aștepta. Nu era nimeni în jur. Undeva lătra un câine. Hămăitul fu acoperit de duduital îndepărtat, nevăzut, al vagoanelor. Trebuia să fie expresul sau acceleratul, căci trecu foarte repede.

Torsul molatec al autobuzului îl împinse într-o moțâială delirantă. Timp de câteva minute avu mai multe vise. Oamenii urcau în mașină și treceau prin halucinațiile lui fără să le risipească: ele crăpau și se coagulau la loc, căci materia timpului trecut, din care erau urzite, e vie. În lume, numai oamenii mai sunt la fel de vii. În răstimpul

câtorva minute visă câțiva ani în episoade; se opri puțin asupra nopții precedente, ricoșă și plonjă înapoi în anii copilăriei, când încă nimănui nu-i trecea prin minte că activitatea economică poate salva lumea. Ridică brațele și își cuibări palmele între coapse. Aplecat în față, cu ochii închiși, arăta ca un om care se apleacă deasupra unei margini, gata ori să sară, ori să se sperie, alegând să cadă pe spate în siguranță.

Țârâi soneria, ușile păsăiră, autobuzul o luă din loc. El nu deschise ochii. Așa era jocul: să ghicească în ce loc de pe traseu se află ikarusul¹ – ridică rapid pleoapele, „verifică“ și – a câștigat sau a pierdut: casa lui Zawadzki, terenul viran plin de gunoaie, intersecția de la Bystryczka, pâlcul de mesteceni cu banca bețivilor și tot așa până la stația următoare. Ascultă motorul și numără metrii în întuneric. Reușește sau nu reușește. Orbii se descurcă mai bine, căci, fără îndoială, le e frică mereu și, în cele din urmă, se obișnuiesc.

Simți că autobuzul ia curba și se uită pe fereastră. Albul zăpezii îl orbi. Stația urmă imediat. O piață înzăpezită, împânzită de tufe, apoi peretele de tablă al depozitului și o cărare pe care mergeau oamenii din acel cartier mic, format din trei barăci, unde săptămânile se perindau pe coridoare lungi, întunecate, și, când la unul din capete era deja luni, la celălalt abia începea sâmbăta. Stația era pustie. Stâlpul vechi arăta ca o cretă roșie înfiptă într-o foaie de hârtie murdară. Pretutindeni erau deja tăblite albastre noi, numai aici nu. „Ce cloacă, își zise. La ce le trebuie stație? Și așa rămân aici. Futu-i pe mă-sa.“ Și simți cum îl cuprinde tristețea, o amărăciune de rahat trezită de propria persoană, un sentiment pe care-l pot trezi

¹ Autobuz unguresc de 11 metri, produs de fabrica Ikarus, care circulă pe liniile de transport orașenești din Polonia. (n.tr.)

amintirile, acele imagini indezirabile ce ies la iveală cine știe de unde exact atunci când mintea ar trebui să fie lucidă și limpede, la fel de lucidă și de limpede ca prezentul.

Autobuzul prinse a urca pe viaduct. Din direcția opusă venea un star¹ cu lapte. Lăzile aveau culoarea ploii, iar capacele sclipeau ca niște proteze ieftine. Așa funcționa imaginația lui. Balustrada părea subțire și fragilă. Ajurul platbandelor te ducea cu gândul la exasperant de banala viziune a infinitului. Liniile de cale ferată alunecau spre nord și după trei sute de kilometri cădeau în mare, asemenea unor fire argintii, iar cablurile electrice dispăreau în cer, care noaptea era iluminat de penajul de foc al rafinăriilor. Un personal trecu în viteză, îndreptându-se spre oraș. Apăruse brusc în dimineața cenușie și dispăru imediat în ea. Din cabina întredeschisă a șoferului se auzea radioul ce cânta pentru toți cei care se treziseră deja. Muzica postului național avea gustul plictiseliilor toropite, căci altfel toți oamenii aceia ar fi înnebunit de mult sau ar fi avut parte de o moarte violentă – fiindcă nu-i chip să rezști la cinci mii de astfel de dimineți, trebuie să existe o metodă, o otravă, ceva care să umple vidul dintre cer și pământ.

Viaductul se termină și începură din nou casele. Fiecare stătea pe parcela ei, îngrădită cu gard din plasă, ochiurile pătrate repetau la infinit forma colțuroasă a clădirilor, ferestrelor și pietelor. În stație urcară trei persoane. Autobuzul se smuci, o femeie corpulentă cu biletul în mână se dezechilibră, frecându-se de umărul lui. Îi simți fundul moale și mirosul de parfum.

În partea dreaptă se întindeau altădată câmpuri. Norii se adunaseră deasupra râului, se ridicaseră în înălțimi și

¹ Camion marca STAR TRUCKS (n.tr.)

pluteau pe cer. Își târau greoi umbrele pe câmpurile unde toamna adăstau vacile. Strada era îngustă, iar mașinile, molcome. Orizontul arăta ca un colaj din hârtie verde. Într-o zi se dusese într-acolo cu bicicleta. Cărările gălbui șerpuiau printre răchite. Văzuse o adolescentă în costum de baie roșu. Făcea pipi. Observase chiar și pata întunecată de pe nisip. La vederea lui, ea se ridicase în picioare fără grabă și începuse să-și tragă încet slipul.

Acum un șir de mari panouri publicitare despărțea carosabilul de vastitatea pășunilor plumburii, pe care creștea iarbă în locul legumelor. La orizont se înălțau blocuri cenușii – sau mai degrabă atârnav din cer ca niște cortine fumurii, găurite: norii și pereții aveau aceeași culoare. „Ce pizdă blondă“, își zisese. Își aminti momentul când pâza roșie începuse să se ridice, frecându-se cu foșnet ușor de părul ei blond. Apoi totul dispăruse, pecețluit cu un plesnet, când fata își scosese degetele mari de sub elastic și-și pusese mâinile în șolduri. Pedalase mai tare și simțise pe față vântul fierbinte. Panouri mari îl despărțeau de tot.

Cineva se oprise în picioare lângă el.

– Ce faci, azi circuli cu autobuzul?

Ridică privirea, îl recunosc pe individ și spuse:

– Daa, uneori trebuie.

Stătea la geam și se uita la clădirea cafenie a direcției căilor ferate. Aici nu mai rămăsese nici urmă de zăpadă. Carosabilul și trotuarul erau umede. Roțile șuierau pe asfalt. Fațada din spatele gardului de fier arăta de parcă stătea să se prăbușească. „Timpan“, își aminti el un cuvânt din școală, apoi, tot de foarte departe, ajunse până la el „Poarta Brandenburg“ laolaltă cu alte imagini și cuvinte. Așa se scurseră trei minute. Își mută privirea asupra bisericii ortodoxe. Cupolele negre

erau înconjurate de o rețea de crengi desfrunzite. „Cine pula mea se duce acolo? îi trecu prin minte. Aici sunt ruși, acolo nemți, aici nemți, acolo ruși“, își continuă firul gândurilor. În gara Wileński sosise un tren electric și mulțimea înainta în șiruri până la lumina roșie a semaforului, inunda gâtlejul pasajului subteran și ieșea la suprafață în partea opusă, lângă poștă; tramvaiele scrâșneau din trupurile lor mobile, înghițeau mulțimea pe bucăți și o purtau în cele patru colțuri ale orașului. Își zise că le e cel mai greu celor care se duc la WZT¹, căci trebuie să meargă până la strada Żąbkowska² pentru a prinde autobuzul 138, mereu plin ochi și aplecat de greutate, care îi transportă până la rezervorul acela uriaș de gaz pe care îl tot visa noaptea, visa cum crapă, explodează, și focul împânzește suprafața pământului, o degolește, mistuie tot ce întâlnește: vegetație, iarbă și gunoaiile sălbatice de pe Olszynka, se scurge prin tunelurile de cale ferată în Kozia Góra³, iar din depou nu mai rămân decât scheletele halelor, vagoanelor, pielea goală cu venele sfărâmate ale șinelor, Kamceatka arde ca un castel din cărți de joc și toate hoațele și criminalele, frumoase și intangibile, se topesc, devenind una cu

¹ Warszawskie Zakłady Telewizyjne (Uzina de Televizoare Varșovia), care producea camere de televiziune, aparatură necesară dotării studiourilor de televiziune, dar și televizoare și camere de filmat industriale. După 1989 uzina a falimentat. (n.tr.)

² Una dintre cele mai cunoscute străzi din cartierul Praga (de Nord) din Varșovia (n.tr.)

³ Partea de nord a cartierului varșovian Praga de Sud. Pe terenul ei se găsesc în principal depourile PKP (Regia Căilor Ferate Poloneze), maidane, numeroase ochiuri de apă și terenuri mlăștinoase periculoase, lacul Kozia Góra (Muntele Caprei), precum și închisoarea Warszawa-Grochów (supranumită și Kamceatka). (n.tr.)

scheletele metalice ale propriilor paturi. Visase asta de mai multe ori.

La colțul format de poștă și strada Władek IV¹ stăteau trei țigănci. Erau imobile și colorate. Lumina dimineții nu le făcea față. Așteptară ca mulțimea să se rărească și coborâră sub pământ. Le căută cu privirea, dar nu mai ieșiră la suprafață. Tramvaiul 21 gonia spre sud, scoțând scânteii. Aerul se dădea la o parte din fața lui cu icnete, iar o femeie cu o geantă mare în dungi roșii-albastre abia avu timp să se ferească. Încerca să-și aducă aminte dacă la Moscova erau tramvaie. Desenă arabescuri pe geam. Geamul însă era uscat, și pe el nu rămase decât o urmă imprecisă, unsuroasă. Se retrase în fundul apartamentului. Parchetul scârțâia sub covorul cenușiu. Intră în bucătărie. Aici podeaua era din scânduri late, lăcuite. Pe masă tronau resturile de la micul dejun, două păhărele cu ouă, două castroane din ceramică brută și un coș cu pâine neagră. Unul din ouă era abia început. Gălbenușul strălucea de sub albuș ca ochiul de sub albeață. Atinse fulgul de porumb lipit de marginea castronului. Era umed și rece. Îl luă cu degetul și-l duse la gură. Nu era dulce. Gustă puțin lapte din celălalt castron. Era dulce ca pelteaua. Se întoarse în hol. Împinse ușa vopsită în galben, dar o închise imediat la loc. Se duse înapoi în bucătărie și deschise dulăpiorul din lemn întunecat. Farfuriile plate și adânci stăteau aranjate pe două coloane, restul locului fiind ocupat de vasul pentru cafea și bolul pentru supă, și unul, și celălalt acoperite de praf. Mai erau și trei cești din seturi diferite. Mirosea a lemn umed și a mâncare. Mirosul de pâine veche persistă mereu în sertarele în care

¹ Strada Władysław al IV-lea din Varșovia, în text sub forma diminutivă, colocvială (n.tr.)